

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของ
ครูในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ

**Desirable Characteristic 21th Century of School Administrators as
Perceived By Teachers In Muang Prakan
School Area, Samutprakan**

อรวี แสงทอง และ รัตนา กาญจนพันธุ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Orawee Sangthong and Ratana Kanjanaphan

Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: sangthongorawee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนจากการเปิดตารางของ Cohen ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 152 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.92 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe

ผลการวิจัยพบว่า 1) พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมพบว่า มีการรับรู้อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการสร้างชุมชน ด้านการติดต่อสื่อสาร และ ด้านบุคลิกภาพ 2) ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านคุณธรรมและจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี 2.1) ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน

* วันที่รับบทความ: 7 มีนาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 2 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 3 พฤษภาคม 2564

ต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน
เครือข่ายวิทยาเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : คุณลักษณะที่พึงประสงค์; ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstracts

This research aims to study and compare on desirable characteristic 21th century of school administrators as perceived by teachers in Muang Prakan School Area, Samutprakan , classified by background and work experience is obtained by means of a randomized method. The sample size was determined according to the Cohen, Manion, and Morrison tables of 152 people. The research instrument was a questionnaire with a 5-level valuation scale, with the index of consistency (the IOC) since 80 to 1.00 and reliability 0.92 . The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, section Standard deviation, statistical t-test, and analysis of one-way ANOVA.

Findings showed as the follows 1) Based on perceptions, overall of desirable characteristic 21th century of school administrators as perceived by teachers in Muang Prakan School Area, Samutprakan are high level while the desirable characteristic can be sorted in descending order as follows: Leadership characteristics , Moral and Ethics, Creativity, Vision, Motivation, Community building , Communication and Personality respectively. 2) Teachers with different educational levels perceived the desirable characteristic 21th century of school administrators as perceived by teachers in Muang Prakan School Area, Samutprakan. Overall and each aspect was no different. Except the moral and ethical aspects are different. There were statistically significant at the .05 level by teachers with higher education level. A bachelor's degree has a higher average opinion than a teacher with a bachelor's degree. 2. 1) Both on overall basis and in particular, no difference found on the perceptions of teachers of difference in work experience towards school administrators in Muang Prakan School Area, Samutprakan .

Keywords: Desirable Characteristic; 21th Century School Administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และขับเคลื่อนประเทศชาติ ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาประเทศ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 บททั่วไป ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่าในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 99)

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ได้ส่งผลกระทบทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ทำให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต่างได้รับผลกระทบ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้อยู่รอดและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าวโดยเฉพาะด้านการศึกษา มีผลกระทบเป็นอย่างมาก การศึกษาในยุคนี้จะต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยจะจัดการศึกษาอย่างไร ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และจัดการศึกษาอย่างไร ให้มีคุณภาพและมีความเท่าเทียมกัน ซึ่งสิ่งสำคัญในการจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพพร้อมกับประสิทธิภาพนั้น ไม่ใช่แค่ครูผู้สอนอย่างเดียวที่จะทำให้การศึกษาเกิดคุณภาพได้ โดยผู้บริหารสถานศึกษานั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษานั้นมีคุณภาพ โดยแนวโน้มของสังคมโลกและสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงทางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของ มนุษย์บ้านจะกลายเป็นที่ทำงานมีอาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน การที่มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับยุค อีกทั้งจะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 นั้นเอง หากจะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องกำหนดวาระแห่งชาติเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะต้องมีการวิเคราะห์สังเคราะห์ออกมาให้ได้ว่า คุณลักษณะของคนไทยในศตวรรษที่ 21 คืออะไร หลังจากนั้นจึงวางแผนดำเนินการโดยมีการสอดประสานกันในทุกภาคส่วน มีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานเป็นระยะๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและการกำกับให้ไปสู่ทิศทางที่ ต้องการ

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความสามารถและศักยภาพในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพพร้อมกับประสิทธิภาพเหมาะสมกับยุคของการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากเมื่อเปรียบเทียบกับการเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ผ่านมาซึ่งมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำผลของการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

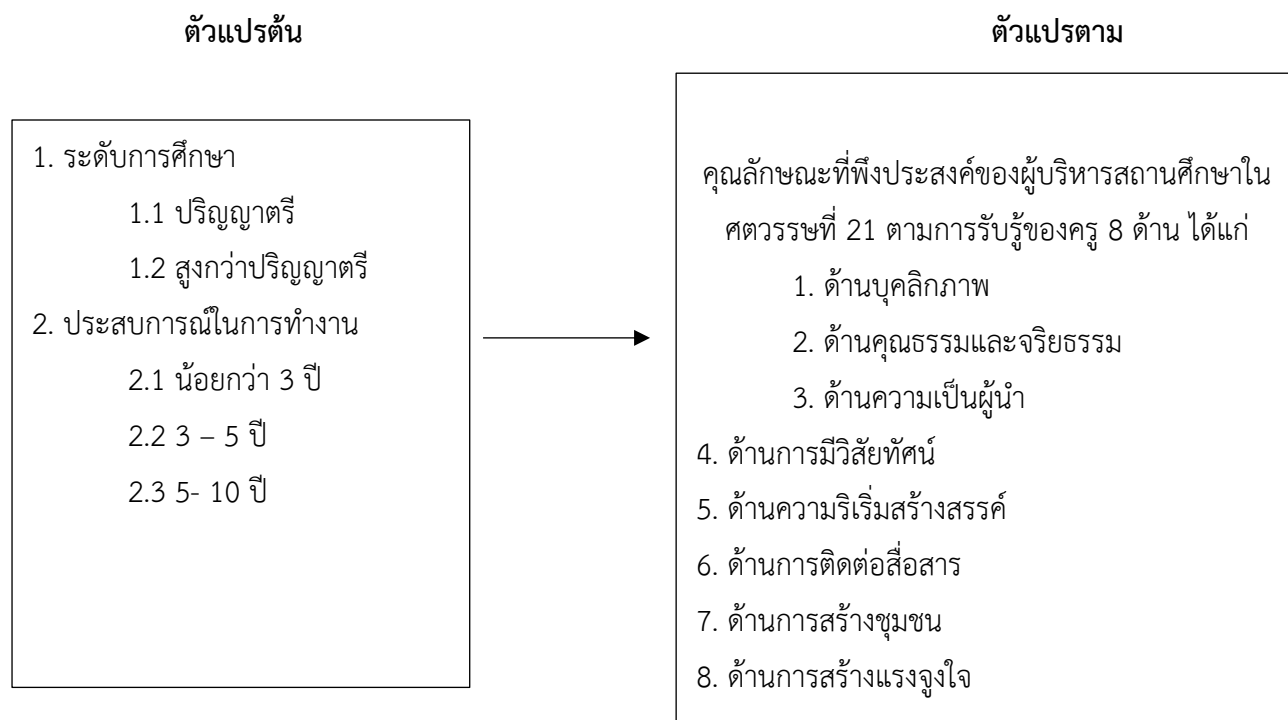
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนเครือข่ายเขต เมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนเครือข่ายเขต เมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มุ่งศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .80 – 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้กลุ่มตัวอย่าง 152 คน เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า .92 ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามกลับด้วยตนเอง สามารถเก็บแบบสอบถามคืนได้ 152 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) หากพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมและรายด้าน

(n=152)			
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	SD	ระดับการรับรู้
1. ด้านบุคลิกภาพ	4.22	0.29	มาก
2. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	4.39	0.28	มาก
3. ด้านความเป็นผู้นำ	4.42	0.21	มาก
4. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.34	0.21	มาก
5. ด้านความริเริ่มสร้างสรรค์	4.34	0.33	มาก
6. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.31	0.31	มาก
7. ด้านการสร้างชุมชน	4.32	0.35	มาก
8. ด้านการสร้างแรงจูงใจ	4.35	0.31	มาก
รวม	4.34	0.13	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ ($\bar{x} = 4.42$) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{x} = 4.39$) ด้านความริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.34$) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{x} = 4.34$) ด้านการสร้างแรงจูงใจ ($\bar{x} = 4.35$) ด้านการสร้างชุมชน ($\bar{x} = 4.32$) ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{x} = 4.31$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{x} = 4.22$)

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน รายละเอียดดังตาราง 2 และ 3

ตาราง 2 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามระดับการศึกษา

คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการศึกษา				t	P
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		

1. ด้านบุคลิกภาพ	4.21	0.30	4.23	0.25	-.396	.312
2. ด้านคุณธรรมและ จริยธรรม	4.38	0.29	4.40	0.21	-.279	.031*
3. ด้านความเป็นผู้นำ	4.42	0.22	4.42	0.21	.034	.729
4. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.35	0.21	4.33	0.22	.296	.987
5. ด้านความริเริ่ม สร้างสรรค์	4.33	0.30	4.36	0.43	-.437	.059
6. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.33	0.30	4.25	0.32	1.284	.621
7. ด้านการสร้างชุมชน	4.31	0.37	4.36	0.27	-.838	.065
8. ด้านการสร้างแรงจูงใจ	4.34	0.31	4.33	0.29	-.899	.961
รวม	4.33	0.13	4.34	0.13	-.359	.689

*p < .05

จากตาราง 2 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านคุณธรรมและจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี

ตาราง 3 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์ทำงาน						F	P
	น้อยกว่า 3 ปี		3 – 5 ปี		5 - 10 ปี			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. ด้านบุคลิกภาพ	4.22	0.27	4.25	0.29	4.17	0.29	0.838	0.435
2. ด้านคุณธรรมและ จริยธรรม	4.35	0.28	4.38	0.27	4.44	0.29	1.344	0.264
3. ด้านความเป็นผู้นำ	4.43	0.21	4.44	0.21	4.39	0.23	0.862	0.424
4. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.30	0.22	4.40	0.22	4.32	0.19	3.051	0.050
5. ด้านความริเริ่ม สร้างสรรค์	4.35	0.37	4.38	0.27	4.26	0.35	1.660	0.194
6. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.32	0.33	4.32	0.29	4.31	0.30	0.320	0.727
7. ด้านการสร้างชุมชน	4.32	0.36	4.31	0.34	4.35	0.36	0.128	0.880
8. ด้านการสร้างแรงจูงใจ	4.28	0.34	4.40	0.30	4.36	0.28	2.095	0.127
ภาพรวม	4.32	0.13	4.36	0.11	4.32	0.14	1.618	0.202

*p < .05

จากตาราง 3 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การรับรู้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้าน ครูมีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษายุคปัจจุบันเป็นผู้บริหารยุคใหม่ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์สูงในด้านการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ อีระ รุญเจริญ (2550 : 31) กล่าวว่า ผู้บริหาร

นับเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงเข้ามาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการบริหารงานโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน การบริหารสถานศึกษา ในฐานะนิติบุคคล หรือแม้แต่การบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาล จึงเห็นได้ว่าการบริหารจัดการการบริหารสู่ความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภมาส วิสีชนาม (2560 : 45) เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1.1 ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพ พร้อมกับพัฒนาตนเองให้มีความน่าเชื่อถือ พุดจาน่าฟัง อ่อนน้อมถ่อมตน สอดคล้องกับแนวคิดของธีระ รุญเจริญ (2553 : 4) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ คือ 1) มีน้ำเสียงการพุดจาน่าฟัง เข้าใจง่าย 2) มีอารมณ์มั่นคง 3) มีความเข้มแข็ง แต่ถ่อมตน 4) มีกิริยามารยาทเป็นที่ยอมรับทางสังคม

1.2 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่การงาน มีความเมตตากรุณาต่อผู้ร่วมงาน ยุติธรรมต่อผู้ร่วมงาน มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บริหารงานอย่างมีคุณธรรม ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 30) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องต่อไปนี้ เป็นพื้นฐาน คือ 1) มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน และผู้อื่น 2) มีความเสียสละเห็นแก่ ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน 3) ไม่เอารัดเอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน 4) มีความยุติธรรม มีเหตุผลวางตัวเป็นกลางอย่างสม่ำเสมอ 5) มีความรักและห่วงใยเพื่อนร่วมงาน 6) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 7) ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน่วยงาน และต่อผู้อื่น 8) มองโลกในแง่ดีและ 9) ยึดระบบคุณธรรมในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุชบา คำนนท์ (2559 : 21) เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในทัศนะของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความเป็นผู้นำ พบว่า ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ภาวะผู้นำมีความจำเป็นสำหรับผู้บริหาร โดยเฉพาะการรู้จักใช้อำนาจอย่างเหมาะสม จะสามารถสร้างความเคารพ ความศรัทธา จนเป็นที่รักและนับถือของ

ผู้ได้บังคับบัญชาได้ อีกทั้งยังสามารถจูงใจให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานจนสำเร็จได้ สอดคล้องกับแนวคิดของสโตกคิลล์ (Stogdill 1974 : 74) กล่าวว่า ความเป็นผู้มีบุคลิกความเป็นผู้นำ หมายถึง สภาพนิสัยหรือพฤติกรรมที่แสดงออกและมีอิทธิพลต่อกิจกรรมของบุคคลหรือของกลุ่มให้ปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ นาคเจือ (2558 : 11) เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครูโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการมีวิสัยทัศน์ พบว่า ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนศรีอยุธยาเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนศรีอยุธยาเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ ได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีเข้าใจในการบริหารงานและการจัดการศึกษา มีความสามารถในการใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ๆ เพื่อกระตุ้น แนะนำ ส่งเสริมบุคลากรภายในโรงเรียนให้ได้ใช้ศักยภาพจนเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์ กล้าผจญ (2558 : 5) เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครูกลุ่มเครือข่ายทัพบดินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านความริเริ่มสร้างสรรค์ พบว่า ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนศรีอยุธยาเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน และให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสร้างสรรค์และเชิญชวนให้ปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีที่เลือกสรรแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพี โสมโสภา (2560 : 31) เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ของครู กลุ่มโรงเรียน สรรคบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการติดต่อสื่อสาร พบว่า ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนศรีอยุธยาเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารในยุคนี้เป็นบุคคลที่มีทักษะและความสามารถในการสื่อสารที่ดี มีความสามารถในการโน้มน้าวใจบุคลากร สามารถพัฒนาการบริหารจัดการในด้านการติดต่อสื่อสารให้มีความสะดวก รวดเร็วและลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งกระตุ้นและส่งเสริมครูในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ

สถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สอดคล้องกับ ยงยุทธ เกษสาคร (2555 : 70-71) กล่าวว่า คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารหรือผู้นำในการที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ความสามารถในการสื่อสาร โดยผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสารได้กับคนทุกระดับในองค์กร มีความสามารถในการพูดโน้มน้าวใจ การพูดในที่ชุมชน การเจรจาต่อรอง ตลอดจนทั้งความสามารถในการนำประชุม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ บัวชุม และคณะ (2562 : 138-147) เรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ด้านการติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการสร้างชุมชน พบว่า ครูมีการรับเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนศรีสทิตวิทยาเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับสังคมและชุมชนในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองและหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้อย่างถูกต้องและชัดเจน และนำชุมชนและเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบาย และกำหนดเป้าหมายการบริหารงานของสถานศึกษา โดยจะทำให้ชุมชนและหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกนก ศิริวงศ์ (2557 : 7) เรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย ในด้านสังคมและชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.8 ด้านการสร้างแรงจูงใจ พบว่า ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนศรีสทิตวิทยาเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเป็นกันเองและจริงใจต่อผู้ร่วมงาน ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ อีกทั้งยังรู้จัก รับฟังความคิดเห็นหรือปัญหาของผู้ร่วมงาน ใส่ใจในเรื่องของหน้าที่การงานของผู้ร่วมงาน รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา พุดคุยพบปะกับผู้ร่วมงานเป็นประจำ ยกย่องให้เกียรติผู้ร่วมงานและมีอัธยาศัยดี พุดจาสุภาพกับทุกคน เหตุผลเหล่านี้เป็นผลไปสู่ความสำเร็จขององค์กร เป็นไปตาม สอดคล้องกับแนวคิดของ ฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 2001 : 169) กล่าวว่า การจูงใจ เป็นความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างมาก โดยมีเงื่อนไขว่าความพยายามนั้นสามารถทำให้เกิดความพึงพอใจแก่บุคคลตามที่ต้องการ เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่องค์กรต้องการ ความต้องการของบุคคล ความสำเร็จของงาน ความต้องการในพลังอำนาจและคุณงามความดี

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์สอน พบว่า

2.1 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านคุณธรรมและจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนทุกคน ถึงแม้ว่าจะจบการศึกษาในระดับที่ต่างกัน ต่างมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง ต้องการได้รับการสนับสนุนส่งเสริม และการแนะนำ ผู้บริหารที่มีสมรรถนะในการบริหารสูง ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพใช้หลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนรับทราบนโยบายที่ชัดเจนจากผู้บริหาร และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในการประชุมคณะครูของสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัดเป็นแบบอย่างที่ดีสร้างความเชื่อมั่นเป็นที่ยอมรับและศรัทธาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้ครูและบุคลากรทุกคนไม่ว่ามีวุฒิการศึกษาในระดับใดก็ต้องมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุชบา คำนนท์ (2559 : 87) เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในทัศนะของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่มีวุฒิการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษากับครูและบุคลากรทางการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษาและช่วยเหลือดูแลครูและบุคลากรทางการศึกษา และชุมชนได้อย่างทั่วถึง มีวิธีการบริหารที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทต่าง ๆ จึงจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทชนก คงเมือง (2559 : 8) เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความไว้วางใจบุคลากร จนสามารถปฏิบัติงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ได้
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกระตุ้น ส่งเสริม และพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่กำหนดได้
4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้เกี่ยวกับทิศทางการบริหารสถานศึกษา
5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
6. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาเทคนิคในการสื่อสารทางด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
7. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการชี้แจงให้ชุมชนได้รับรู้เกี่ยวกับเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษา
8. ผู้บริหารสถานศึกษาควรต้องสร้างแรงบันดาลใจและได้รับความไว้วางใจกับผู้ร่วมงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตเมืองปรางกร จังหวัดสมุทรปราการหรือในสังกัดอื่น ๆ
2. ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อื่น ๆ หรือตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อที่จะได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรกนก ศิริวงศ์. (2557). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปตรวจสอบและประเมินภายนอกกรอบสาม. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

- ธัญชนก คงเมือง. (2560). *ความคิดเห็นของครูที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. การศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- บุษบา คำนันท์ . (2559). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในทัศนะของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 .งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- พิพัฒน์ กล้าผจญ.(2558). *การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครูกลุ่มเครือข่ายที่พบดินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 . งานนิพนธ์.กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) .บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2550). *ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม. กรุงเทพมหานคร: ปิณรัตน์.*
- วสันต์ บัวชุม และคณะ. (2562) . *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 7 (27), 138-147.*
- ศุภมาส วิชันนาม. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์. ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*
- สุพิ โสมโสภา (2560) . *คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ของครู กลุ่มโรงเรียน สรรคบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.*
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *เอกสารชุดฝึกอบรมผู้บริหาร สถานศึกษาระดับสูง เล่มที่8. กรุงเทพมหานคร: คัมปายอิมเมจจิง.*
- สมพงษ์ นาคเจือ. (2558). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของ ข้าราชการครูโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 6. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). *Educational administration: Theory, research, and practice* . (6th ed.). Boston: McGraw-Hill.
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of leadership: A survey of theory and research*. New York: Free Press.